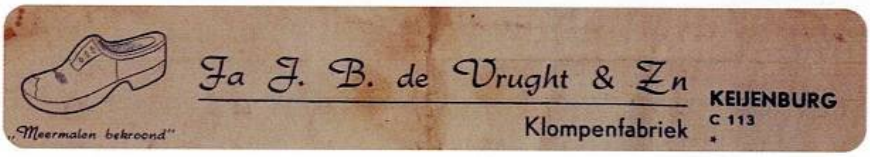
Keijenborgse klompenmakerij

deel 8

Frans de Vrught

Jan de Vrught

Jan (Johannes Bernardus 1879-1976) was de jongste van drie zonen uit het huwelijk van Bernardus de Vrught (1828-1882) en Catherina Hietkamp (1833-1903). Daarnaast waren er ook nog vier dochters. De familie woonde in Velswijk waar Jan ook de lagere school bezocht. Na de lagere school werkte hij eerst thuis op de boerderij, later werkte hij als boerenknecht in de omgeving van Gaanderen.
Ook heeft Jan een poos gewerkt op de Hut (Vulcaansoord), de ijzergieterij tussen Gaanderen en Terborg.

Van de Hut naar de klompen

Omdat het werk op de Hut fysiek zwaar was oriënteerde hij zich in deze periode op ander werk. Dit vond hij in het klompenmakersvak; een schoner en minder zwaar beroep. Om zich in dit vak te bekwamen ging hij werken bij klompenmakersbedrijf Hogenkamp te Doetinchem. Dit bedrijf was in 1874 opgericht door H.J. Hogenkamp.
Naast de oprichter Hendrikus werkten hier nog drie broers en twee knechten, voor die tijd al een behoorlijk bedrijf. Er werd alleen handmatig gewerkt. Hier kon Jan zich het vak goed eigen maken en leerde hij het klompenmaken in al zijn facetten kennen. Hij kreeg kennis aan een vrouw uit Zelhem en trad op 13 oktober 1908 in het huwelijk met Antonia (Antonia Frederica) Verhey (1885-1967) en zij gingen wonen op Bekveld.
Uit hun huwelijk werden acht kinderen geboren; twee dochters en zes zonen.

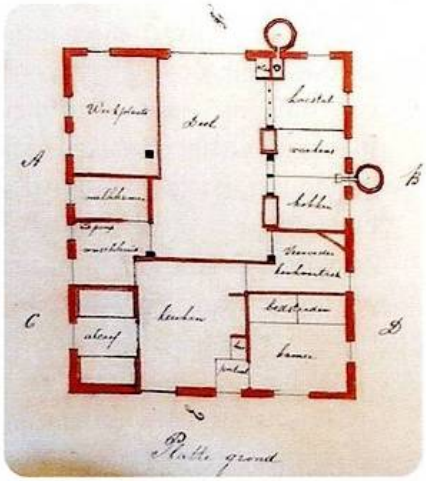
Van Bekveld naar de Keijenborg

Na enkele jaren op Bekveld te hebben gewoond verhuisde het gezin naar het Els.
Daar kochten ze rond 1915 een stuk grond om zich definitief te vestigen.
Er werd een huis gebouwd op nummer 445, later werd dat huisnummer C113.
Het tegenwoordige adres is Uilenesterstraat 2, Keijenborg.
De plaatselijke aannemer en buurman, G.J. Winkelman, bouwde het huis.

Jan wordt zelfstandig klompenmaker

Het huis bestond uit een woon- en een werkgedeelte. Het werkgedeelte werd verdeeld in een deel voor het vee en een deel dat in gebruik was als klompenmakerswerkplaats.
De werkplaats werd ingericht met twee holbanken, met daartussen een snijpaal en het benodigde handgereedschap.
Dit was voor Jan de start van zijn eigen klompenmakerij.

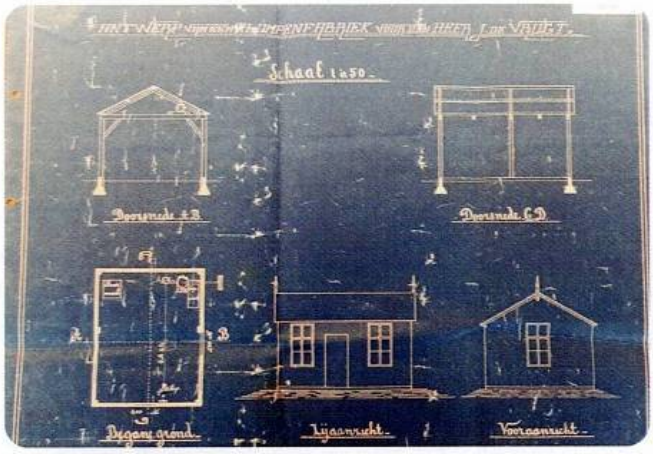
De klompen werden volledig handmatig gemaakt. Jan had drie medewerkers: Jan Verhey, Winkelman en Stapelbroek.
Jan Verhey (1889-1968) was de broer van zijn vrouw Antonia en woonde bij Jan en Antonia in.
Twee mannen werkten als z.g. 'hollers' en één man stond als afwerker aan het paolmes.
De vierde man kloofde de 'bollen'. Dat kloven werd zowel binnen als buiten op de houtwal gedaan. Meestal had ieder zijn eigen specialiteit binnen de bewerking.
Door deze manier van werken werden er aanmerkelijk meer klompen gemaakt dan wanneer één persoon de klomp van begin tot eind maakte (in die tijd de meest gangbare manier van werken).

Links van de deel de werkplaats

Van ambacht naar fabriek
Wekelijks werden er zo'n twintig tot vijfentwintig paar klompen gemaakt. Voor die tijd een behoorlijk aantal.
De klompen werden veelal in de buurt en in winkels op Keijenborg verkocht.
Ondanks de vele klompenmakers in de regio (ongeveer dertig) was er voldoende afzet. Iedereen liep op klompen en had zijn eigen klompenmaker.
De zaken gingen zo goed en de vraag naar klompen bleef maar toenemen (ook buiten het dorp) zodat Jan besloot om het bedrijf uit te breiden.
Er werd in 1929 een bouwvergunning aangevraagd voor het bouwen van een klompenfabriek.
Dat was een uit hout opgetrokken werkplaats gebouwd door de firma Snelder & Zoon uit Toldijk.
De werkplaats werd links naast het bestaande woonhuis gebouwd.

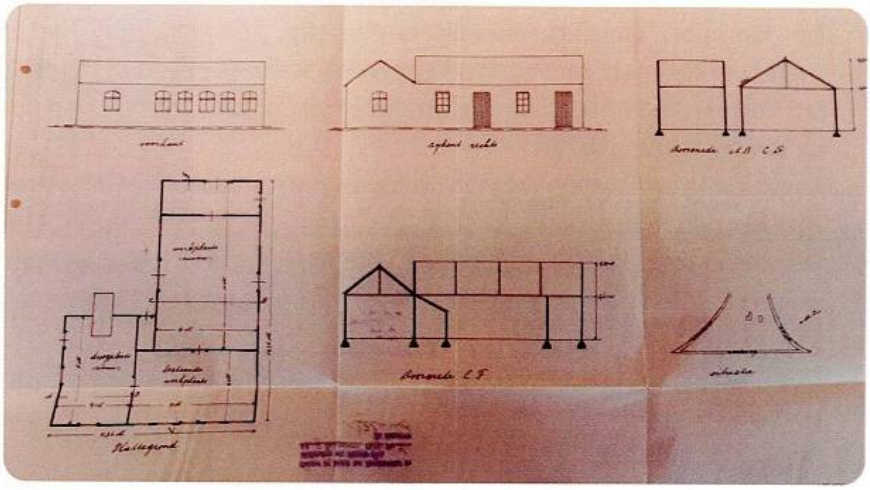
Midden 1930 werd deze nieuwe werkplaats, samen met de aanschaf van de eerste houten machines in gebruik genomen. De machines bestonden uit een kopieer- en een boormachine die per bewerking één klomp maakten. De machines waren door de firma Bulthuis uit Groningen vervaardigd uit eikenhout.
Al met al een behoorlijke vooruitgang.

De blauwdruk van de te bouwen klompenfabriek.

Het werkgedeelte in huis werd nu gebruikt als afwerkruimte. In totaal werkten er nu zo'n acht mensen en wekelijks werden er honderd paar klompen geproduceerd.
Naast de winkels op de Keijenborg werd de afzet uitgebreid naar winkels in Drempt, Toldijk, Steenderen en Rha.
Vaak werden ze met de fietskar of kruiwagen door Jan Verhey weggebracht.
Naast een aantal vaste medewerkers (Berendsen, Winkelman, Bergevoet en Stapelbroek) werkten er ook een aantal zonen van Jan in het bedrijf.
Jo (1911-2003), als de oudste van de zonen, had al vanaf de lagere school volop in het bedrijf meegewerkt. Hij was leergierig en had veel kennis van de klomp. Vanaf het begin had hij het handmatig maken van klompen van zijn vader geleerd.
Door zijn inzicht en vaardigheid was hij degene die zich bezighield met het maken van mallen. Hij bediende samen met zijn vader de machines. Peter (1917-1999) was de derde zoon. Hij was net van de lagere school en hielp met de afwerking; schuren en schilderen van de klompen.

Vader Jan leerde hem naast het ambachtelijk klompen maken ook de omgang met de nieuwe machines en het modellen maken. Zodoende kon hij al snel alle bewerkingen verrichten.
Zwager Jan Verhey hielp, naast het bezorgen van de klompen bij klanten, met het zagen en kloven van de bollen en verdere voorkomende bezigheden.
In 1932 werden de houten machines vervangen door een

Tekening van de nieuwe klompenwerkplaats, drie keer groter dan de bestaande.

Hierboven een prachtige portretfoto van Jan de Vrught, grootvader van de schrijver van dit artikel. Is begonnen als boerenknecht, heeft gewerkt op de ijzergieterij, daarna het ambachtelijke klompenmakersvak geleerd bij Hogenkamp en zich tenslotte als zelfstandig klompenmaker gevestigd. Met de hulp van zijn zoons uiteindelijk klompenfabrikant geworden.
In het juni-nummer van De Olde Kaste zullen we lezen hoe het firma J.B. de Vrught & Zn verder is vergaan.

kopieer- en een boormachine van staal. Deze machine had stalen vormen waarvan de vorm van binnen en buiten werd gekopieerd naar de te maken klompen.
Deze machines waren ontwikkeld en vervaardigd door de firma Bourdin uit België en maakten één paar klompen per bewerking.
De machines werden gekocht voor een bedrag van fl.1500,- (exclusief vervoer).
De houten kopieer- en boormachine werd overgenomen door collega klompenmaker Toon Branderhorst die in de buurt woonde.

Verdubbeling van de productie
Door de aanschaf van deze machines verdubbelde de productie bijna. Mede hierdoor nam ook het aantal medewerkers toe omdat de afwerking nog steeds handmatig gebeurde en veel tijd in beslag nam. Door de verhoging van capaciteit ontstond ruimtegebrek om de halffabricaten te bergen.
Daarom werd er in 1936 een geheel nieuwe klompenwerkplaats gebouwd die qua oppervlakte drie keer groter was dan de bestaande werkplaats. Deze nieuwe werkplaats werd over de bestaande werkplaats heen gebouwd. Aannemer van deze uitbreiding was Toon Kloeken de latere zwager van Jo.